

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2023/10035-S.23.16148
BAŞVURU NO : 2023/4060
KARAR TARİHİ : 10/08/2023

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN : [REDACTED], TCKN: [REDACTED]
Adres: [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

BAŞVURUYA KONU İDARE : ADALET BAKANLIĞI
BAŞVURUNUN KONUSU : Doğum sonrası yarı zamanlı çalışma talebi hakkındadır.
BAŞVURU TARİHİ : 24/03/2023

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran özetle; 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun Ek-43 Maddesi gereğince doğum yaptığı çocuğu ilköğretim çağına başlayacağı takip eden aybaşına kadar “Yarı Zamanlı Çalışma” için Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlığına başvuruda bulunduğunu, ancak kurum tarafından 24/03/2023 tarihinde tarafına tebliğ edilen karar ile “Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin henüz çıkartılmadığı” belirtilerek başvurusunun reddedildiğini, ancak bu konuda Kanun bulunmakta olup kararname ile düzenlenmesi gereken bir durumun olmadığını, düzenlenecek olan yönetmelik ile hangi cetvele tabi memurların yararlanacağı bilgisinin yayınlanmasının beklendiğini, buna ilişkin yönetmeliğin de aradan geçen uzun yıllara rağmen çıkartılmadığını belirterek, yarım zamanlı çalışma izninin işe başlama tarihinden itibaren ve 08:30-12:30 saatleri arasında ayarlanarak tarafına uygulanmasını talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Kurumumuzun 02/05/2023 tarih S. [REDACTED] sayılı bilgi ve belge isteme yazısına istinaden Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından Kurumumuza gönderilen 05/05/2023 tarihli ve [REDACTED] sayılı cevabi yazı ve eklerinde özetle;

2.1. 29/01/2016 tarihli ve 6663 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 10 uncu maddesiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na eklenen “Doğum sonrası yarı zamanlı çalışma” başlıklı Ek 43 üncü maddede, devlet memuruna çocuğunun mecburi ilköğretim çağının başladığı tarihi takip eden aybaşına kadar olan dönemde yarı zamanlı çalışma imkanının getirildiği,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

2.2. Söz konusu maddede, yarım zamanlı çalışma hakkının kullanımına ilişkin usul ve esas ile bu haktan yararlanamayacak memurları; hizmet sınıfı, kadro unvanı, kurum veya teşkilat bazında birlikte ve ayrı ayrı belirlemeye Cumhurbaşkanının yetkili olduğu hüküm altına alınmış olup, devlet memurlarının söz konusu haktan yararlanmasının, konu hakkında çıkarılacak olan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi sonrasında mümkün olabileceği, henüz ilgili Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yayımlanmamış olması nedeniyle talebin şimdilik karşılanamayacağı,

hususları ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın;

3.1. **"Ailenin korunması ve çocuk hakları" başlıklı 41 inci maddesi;** *"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/4 md.) Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/4 md.) Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır."*

3.2. **"Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı" başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları;** *"Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler."*

3.3. **"Genel ilkeler" başlıklı 128 inci maddesi;** *"(...) Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir."*

4. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun **"Kurumun görevi" başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrası;** *"Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir."*

5. 14/07/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun;

5.1. **"Amaç" başlıklı 2 nci maddesi;** *"Bu Kanun, Devlet memurlarının hizmet şartlarını, niteliklerini, atanma ve yetiştirilmelerini, ilerleme ve yükselmelerini, ödev, hak, yüküm ve sorumluluklarını, aylıklarını ve ödeneklerini ve diğer özlük işlerini düzenler. (Mülga birinci cümle: 13/2/2011 - 6111/117 md.) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulur."*

5.2. **"Uygulamayı isteme hakkı" başlıklı 17 nci maddesi;** *"Devlet memurları, bu kanun ve diğer mevzuata göre tayin ve tesbit olunup yürürlükte bulunan hükümlerin kendileri hakkında aynen uygulanmasını istemek hakkına sahiptirler."*

5.3. **"Çalışma saatleri" başlıklı 99 uncu maddesi;** *"Memurların haftalık çalışma süresi genel olarak 40 saattir. Bu süre Cumartesi ve Pazar günleri tatil olmak üzere düzenlenir. Ancak bu kanuna, özel kanunlara,*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine veya bunlara dayanılarak çıkarılacak yönetmeliklerle, kurumların ve hizmetlerin özellikleri dikkate alınmak suretiyle farklı çalışma süreleri tespit olunabilir...”

5.4. “Doğum sonrası yarım zamanlı çalışma” başlıklı Ek 43 üncü maddesi; “Doğum yapan memurlar doğum sonrası analık izninin veya 104 üncü maddenin (F) fıkrası uyarınca kullanılan iznin, eşi doğum yapan memurlar ise babalık izninin bitiminden, ilgili mevzuatı uyarınca çocuğun mecburi ilköğretim çağına başladığı tarihi takip eden aybaşına kadar olan dönemde, ayrıca süt izni verilmeksizin haftalık çalışma saatlerinin normal çalışma süresinin yarısı olarak düzenlenmesini talep edebilirler. Bu kapsamda yarım zamanlı çalışmaya başlayan memur, aynı çocuk için bir daha bu haktan yararlanmamak kaydıyla başvuru tarihini izleyen aybaşından geçerli olmak üzere normal zamanlı çalışmaya dönebilir. Bu fıkra hükmünden yararlanan memura, yarım zamanlı çalışmaya başladığı tarihi izleyen aybaşından itibaren, mali haklar ile sosyal yardımlarına ilişkin her bir ödeme unsurunun yarısı esas alınarak ödeme yapılır. Bunların fiili çalışmaya bağlı ödemeleri hakkında ise ilgili mevzuat hükümleri uygulanmaya devam olunur. Derece yükselmesi ile kademe ilerlemesi için aranan süreler açısından bu şekilde çalışılan dönemdeki hizmet süreleri yarım olarak dikkate alınır. Bu kapsamdaki memurun çalışma saatleri ilgili kurum tarafından belirlenir. Bir çocuğu eşiyile birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşleri de istekleri üzerine çocuğun fiilen teslim edildiği tarihten veya 104 üncü maddenin (A) fıkrası uyarınca sekiz haftalık izin verilmesi ya da aynı maddenin (F) fıkrası uyarınca izin kullanılması hâlinde bu izinlerin bitiminden itibaren bu fıkra hükümlerinden yararlanır.

Yarım zamanlı çalışma hakkının kullanımına ilişkin usul ve esaslar ile bu haktan yararlanamayacak memurları; hizmet sınıfı, kadro unvanı, kurum veya teşkilat bazında birlikte veya ayrı ayrı belirlemeye Cumhurbaşkanlığı yetkilidir.”

6. 22/05/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu’nun “Kısmi süreli ve tam süreli iş sözleşmesi” başlıklı 13 üncü maddesi; “... (Ek fıkra: 29/1/2016-6663/21 md.) Bu kanunun 74 üncü maddesinde öngörülen izinlerin bitiminden sonra mecburi ilköğretim çağına başladığı tarihi takip eden aybaşına kadar bu maddeye göre ebeveynlerden biri kısmi süreli çalışma talebinde bulunabilir. Bu talep işveren tarafından karşılanır ve geçerli fesih nedeni sayılmaz. Bu fıkra kapsamında kısmi süreli çalışmaya başlayan işçi, aynı çocuk için bir daha bu haktan faydalanmamak üzere tam zamanlı çalışmaya dönebilir. Kısmi süreli çalışmaya geçen işçinin tam zamanlı çalışmaya başlaması durumunda yerine işe alınan işçinin iş sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Bu haktan faydalanmak veya tam zamanlı çalışmaya geri dönmek isteyen işçi işverene bunu en az bir ay önce yazılı olarak bildirir. Ebeveynlerden birinin çalışmaması hâlinde, çalışan eş kısmi süreli çalışma talebinde bulunamaz. Üç yaşını doldurmuş bir çocuğu eşiyile birlikte veya münferiden evlat edinenler de çocuğun fiilen teslim edildiği tarihten itibaren bu haktan faydalanır.

(Ek fıkra: 29/1/2016-6663/21 md.) Beşinci fıkra kapsamında hangi sektör veya işlerde kısmi çalışma yapılabileceği ile uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

Hükmünü amirdir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

7. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; başvuranın talebine ilişkin Tavsiye Karar Önerisi, Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

8. Başvuran, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Ek 43 üncü maddesinde doğum yapan memurların doğum sonrası analık izninin veya 104 üncü maddenin (F) fıkrası uyarınca kullanılan iznin, eşi doğum yapan memurlar ise babalık izninin bitiminden, ilgili mevzuatı uyarınca çocuğun mecburi ilköğretim çağının başladığı tarihi takip eden aybaşına kadar olan dönemde, ayrıca süt izni verilmeksizin haftalık çalışma saatlerinin normal çalışma süresinin yarısı olarak düzenlenmesini talep edebileceği hususunun düzenlendiğini belirterek, yarım zamanlı çalışma izninin 08:30-12:30 saatleri arasını kapsayacak şekilde ayarlanarak tarafına uygulanmasını talep etmektedir.

9. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Kurumuza gönderilen cevabi yazıda özetle; 657 sayılı Kanun'un Ek 43 üncü maddesinde, yarım zamanlı çalışma hakkının kullanımına ilişkin usul ve esas ile bu haktan yararlanamayacak memurları; hizmet sınıfı, kadro unvanı, kurum veya teşkilat bazında birlikte ve ayrı ayrı belirlemeye Cumhurbaşkanının yetkili olduğu hüküm altına alınmış olup, devlet memurlarının söz konusu haktan yararlanmasının, Cumhurbaşkanlığı'nca yapılacak düzenlemeden sonra mümkün olabileceği hususları ifade edilmiştir.

10. Başvuru dosyasının incelenmesinden; başvuranın Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesinde zabıt katibi kadrosunda görev yaptığı, idareden 03/03/2023 tarihinde yarım zamanlı çalışma hakkından faydalandırılması talebinde bulunduğu, talebinin ise Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı'nın 08/03/2023 tarihli ve ■ no'lu kararı ile kabul edilmediği bilgisi edinilmiştir.

11. Mevzuatımızda çalışanların farklı durumlarına yönelik çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Aile hayatının önemi nedeniyle ebeveynliğe ilişkin ayrı düzenlemelerin de yapılması gerekmiştir. Bu kapsamda gerek doğum gerekse evlat edinme yoluyla gerçekleşen ebeveynlik durumu Türk hukukunda çeşitli yönleriyle ele alınarak ebeveynleri ve çocukları koruyucu hükümler getirilmiştir. Bağımlı çalışan statüsünde olan ve klasik anlamda işçi ve memur olarak bilinen çalışanlar 4857 Sayılı İş Kanunu ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında ayrı ayrı düzenlenmiştir.

12. Çalışma yaşamında istihdam edilen çalışanların, bakıma gereksinimi bulunan yakınlarına karşı yükümlülüğünü ifa edebilmesi için gerekli mevzuat düzenlemelerinin yapılması çağdaş toplum olmanın bir gereğidir. Günümüzde çalışma hayatında yaşanan değişme ve gelişmelere paralel olarak çalışanlara yönelik çeşitli haklar verilmekte ve sosyal hizmet politikaları uygulanmaktadır. İstihdam edilenin işçi veya memur olması gözetilmeksizin, çalışmasını sürdürebilmesi, ücret ve ücrete bağlı diğer sosyal hakların dışında birçok ihtiyaçlarının karşılanması ile yakından ilişkilidir. Çalışanlarının istihdamını destekleyici düzenlemelerle onların çalışmalarını sektöre uğratabilecek sorunlara yönelik öngörülen uygulamalar bu ihtiyaçlarının karşılanması için önem arz etmektedir.

13. Belirtilen doğrultuda genişletilen imkânların neticesinde çalışan ebeveynler gerek doğum öncesi gerekse doğum sonrası çeşitli haklara sahip olmuşlardır. Ailenin korunması ve gelecek nesillerin daha sağlıklı oluşabilmesi için yapılan düzenlemelerin çalışma hayatını etkilediği görülmektedir. Söz konusu düzenlemeler bir yandan kadınları daha fazla çalışma hayatına dâhil etmekte, bir yandan doğurganlık oranlarını artırarak yaşanan nüfusu dengelemektedir.

14. Başvuru dosyasına ilişkin mevzuat incelendiğinde 657 sayılı Kanun'un Ek 43 üncü maddesinde; doğum yapan memurların doğum sonrası analık izninin veya 104 üncü maddenin (F) fıkrası uyarınca kullanılan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

iznin bitiminden, ilgili mevzuatı uyarınca çocuğun mecburi ilköğretim çağına başladığı tarihi takip eden aybaşına kadar olan dönemde, ayrıca süt izni verilmeksizin haftalık çalışma saatlerinin normal çalışma süresinin yarısı olarak düzenlenmesini talep edebileceği, bu Kanun hükmünden yararlanan memura, yarım zamanlı çalışmaya başladığı tarihi izleyen aybaşından itibaren, mali haklar ile sosyal yardımlarına ilişkin her bir ödeme unsurunun yarısı esas alınarak ödeme yapılacağı, bu kapsamdaki memurun çalışma saatlerinin ilgili kurum tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

15. Mezkûr maddenin ikinci fıkrasında ise, yarım zamanlı çalışma hakkının kullanımına ilişkin usul ve esaslar ile bu haktan yararlanamayacak memurları; hizmet sınıfı, kadro unvanı, kurum veya teşkilat bazında birlikte veya ayrı ayrı belirlemeye Cumhurbaşkanının yetkili olduğu düzenlemesine yer verilmiştir.

16. Kurumumuza benzer konuda yapılmış farklı başvurulara istinaden; Sağlık Bakanlığından talep edilen bilgi-belge ve talebin yerine getirilebilmesi hakkındaki görüşlerinin bildirilmesi için Kurumumuzun 07/12/2018 tarih ve E. [REDACTED] sayılı yazımıza verilen 13/12/2018 tarih ve [REDACTED] sayılı cevabi yazılarında özetle;

16.1. 10/02/2016 tarihli ve 29620 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6663 sayılı Kanun’un 10 uncu maddesiyle 657 sayılı Kanuna getirilen Ek 43 üncü Maddenin yarı zamanlı çalışma ile ilgili olarak, “Yarım zamanlı çalışma hakkının kullanımına ilişkin usul ve esaslar ile bu haktan yararlanamayacak memurları; hizmet sınıfı, kadro unvanı, kurum veya teşkilat bazında birlikte veya ayrı ayrı belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.” düzenlemesinin getirildiği, başvuranın bu haktan faydalanmak üzere başvuruda bulunduğu, ancak bu konuda Bakanlar Kurulu Kararı çıkmadığı için talebinin karşılanmadığının bildirildiği,

16.2. Devlet Personel Başkanlığının; Bakanlıklarına hitaben 13/06/2016 tarihli ve [REDACTED] sayılı doğum sonrası çocuğun mecburi ilköğretim çağına başladığı tarihi takip eden aybaşına kadar olan dönemde yarım zamanlı çalışma hakkından faydalanacaklara ilişkin yazıya verilen 11/11/2016 tarih [REDACTED] sayılı cevaplarında, yarım zamanlı çalışmadan faydalanması öngörülme personelin bulunmadığının bildirildiği,

16.3. 07/12/2018 tarihli ve E. [REDACTED] sayılı Kurumumuzun Devlet Personel Başkanlığına hitaben yazılan görüş isteme talebine, Devlet Personel Başkanlığının 13/12/2018 tarih ve E. [REDACTED] sayılı cevabi yazılarında; söz konusu düzenlemenin son fıkrasında yarım zamanlı çalışma hakkının kullanımına ilişkin usul ve esaslar ile bu haktan yararlanamayacak memurları; hizmet sınıfı, kadro unvanı, kurum veya teşkilat bazında birlikte veya ayrı ayrı belirlemeye Cumhurbaşkanının yetkili olduğunun hüküm altına alındığı, yarım zamanlı çalışma hakkının kullanılmasının konuya ilişkin mevzuatın yürürlüğe girmesinden sonra mümkün olabileceğinin belirtildiği, bu aşamada Bakanlıklarınca bir mevzuat çalışmasının bulunmadığının bildirildiği,

16.4. Kurumumuzun,07/12/2018 tarih ve E. [REDACTED] sayılı Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca hitaben yazılan görüş talebine ilgili Bakanlıkça cevap verilmediği, ancak yapılan sözlü görüşmelerde ise yarım zamanlı çalışma hakkının kullanılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkili Bakanlar Kurulu ibaresinin Anayasal değişiklikler sonrasında Cumhurbaşkanlığının yetkili olması karşısında henüz bir düzenleme yapılmadığı için Bakanlıklarınca bir çalışma yapılmadığının belirtildiği,

görülmektedir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

17. Bir polis memurunun Emniyet Genel Müdürlüğüne başvurarak, 657 sayılı Kanun'un Ek 43 üncü maddesine dayanarak yarı zamanlı çalışma talep etmesi ve talebinin idare tarafından reddedilmesi üzerine idare mahkemesinde açılan dava üzerine verilen Kararda;

*“İlgili Kanun hükmünde yarı zamanlı çalışma hakkının kullanımına ilişkin usul ve esaslar ile bu haktan yararlanamayacak memurları; hizmet sınıfı, kadro unvanı, kurum veya teşkilat bazında birlikte veya ayrı ayrı belirlemeye Bakanlar Kurulunun yetkili olduğu ve bu kapsamda Bakanlar Kurulunca alınmış bir karar bulunmadığı gerekçesiyle yapılan başvuru reddedilmiş ise de, memur olarak görev yapmakta olan **davacının kendisine kanunen tanınan bu hakkı kullanmasının önünde yasal bir engel bulunmadığı, kanunen aranan koşulların sağlandığı, haktan yararlandırılma hususunda Bakanlar Kurulu tarafından henüz bir düzenleme yapılmamış olmasının açıkça kanunla tanınmış hakkın kullanılmasına engel olamayacağı, söz konusu düzenlemenin ne zaman yapılacağı hususunda herhangi bir sürenin de belirlenmediği göz önünde bulundurulduğunda hakkın belirlilik ilkesine aykırı olarak kısıtlanarak yarı zamanlı çalışma istemiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline**” karar verilmiş ve yapılan istinaf başvurusu üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi tarafından verilen E:2017/2693, K:2018/3814 sayılı Karar ile istinaf istemine konu idare mahkemesi kararı usul ve hukuka uygun olup kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığından istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.*

18. Aydın Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü bünyesinde veri hazırlama ve kontrol memuru olarak görev yapan davacı tarafından; 657 sayılı Kanun'un Ek 43 üncü maddesi uyarınca 0-6 yaş çocuğu olduğu gerekçesiyle yarı zamanlı çalışma hakkından yararlandırılması istemiyle yapılan 28/10/2020 tarihli başvurunun reddine ilişkin idari işlemin; hukuka ve mevzuata aykırı olduğu, 02/11/2018 tarihinde doğum yaptığı ileri sürülerek iptal ve yürütmenin durdurulması talebiyle Aydın 2. İdare Mahkemesine E:2020/1066 kayden açılan davada;

*“Davacının 02/11/2018 tarihinde doğan çocuğunun hayatta olduğu ve yukarıda yer verilen ek 43. maddede düzenlenen yarı gün çalışma hakkının kullanılabilmesi için gerekli koşulların oluştuğu görüldüğünden, çocuğun ilköğretim çağına başladığı tarihi takip eden ay başını geçmemek üzere **davacının çalışma süresinin yarısı kadar çalıştırılması talebinin, bu hususta Bakanlar Kurulunca alınan bir karar olmadığı gerekçesiyle reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı**” yönünde karar verilmiş ve davacının yarı zamanlı çalışma talebinin reddedilmesine yönelik idari işlemin yürütmesinin durdurulmasına hükmedilmiştir.*

19. Yukarıda örnekleri verilen mahkeme kararları incelendiğinde; 657 sayılı Kanun'un Ek 43 üncü maddesinin usul ve esaslarını ve kullanım şeklini belirlemesi öngörülen Yönetmelik henüz yayımlanmamasına rağmen, yarı zamanlı çalışma hakkından yararlanma talebine ret yanıtı alan memurların idare mahkemelerinde dava açtığı, açılan davalar üzerine mahkemelerce yürütmenin durdurulması ve iptal kararları verildiği, ancak genel düzenleme bulunmadığı için Kanunda öngörülen yarı zamanlı çalışma hakkından sadece dava açan kişilerin yararlandığı görülmektedir.

20. Somut olayda 657 sayılı Kanun'un Ek 43 üncü maddesi; uygulanması için idare tarafından yönetmelik çıkarılmasını öngörmüştür. İdarenin Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliği zamanında yahut hiç çıkarmaması, Kanunun fiilin uygulanmasını engellemekte ve geciktirmektedir. Fransız Danıştay idarenin düzenleyici işlem ifa etme zorunluluğunu 13/07/1951 tarihli 'Union des anciens militaires titulaires d'emplois réservés à la SNCF' kararında kabul etmiştir. Ancak bu davada Fransız Danıştay, başka bir sebeple reddetmiştir. Bu karardan onbir yıl sonra 13/07/1962 tarihli 'Kevers-Pascalis' kararıyla Fransız Danıştay ilk kez idarenin bir kanunun uygulanması için gerekli yönetmeliği çıkarmayı reddetmesi kararını

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

iptal etmiştir. İki yıl sonra da Fransız Danıştay'ı ilk kez 27/11/1964 tarihli 'Veuve Renard' kararıyla idareyi, gerekli olan düzenleyici işlemi yapmamasından dolayı ortaya çıkan zararı ödemeye mahkûm etmiştir. O tarihten bu yana Fransız Danıştay'ı, verdiği pek çok kararıyla idarenin gerekli düzenlemeyi yapmadığı durumlarda, idarenin düzenlememe kararlarını iptal etmektedir. Fransa'da idarenin düzenleyici işlem yapma zorunluluğu 'Düzenleme yetkisinin kullanımı, sadece bir hakkı değil, aynı zamanda kanunun uygulanması için gerekli olan tedbirleri makul bir süre içinde alma yükümlülüğünü de' içermektedir.

21. İdarenin düzenleyici işlem yapma zaruriyeti, ancak kanunun düzenleyici işlem olmaksızın uygulanmaması durumuna münhasırdır. Kanun, idare düzenleyici işlem yapmasa da doğrudan doğruya uygulanabilir nitelikte ise, idarenin düzenleyici işlem yapma zaruriyeti bulunmamaktadır. Kanun kendi uygulanması için bir yönetmelik çıkarılmasını öngörmekle birlikte, fiilen kanunun uygulanabilmesi için böyle bir yönetmeliğe ihtiyaç yoksa idarenin düzenleyici işlem yapma yükümlülüğü yine bulunmamaktadır. Buna karşılık, kanunun uygulanması için bir yönetmeliğin çıkarılması gerekiyorsa, idarenin bu noktada yönetmelik çıkarma yükümlülüğü bulunmaktadır.

22. Kanun, öngördüğü düzenleyici işlem yapılması için somut uyuşmazlıktaki kanun hükmü gibi bir süre öngörmemiş ise, idare düzenleyici işlemi 'makul bir süre' içinde yapmalıdır. Makul sürenin ne kadar olduğu ise düzenleme yapılacak alanın somut koşulları dikkate alınarak idare tarafından takdir edilmelidir. Bazı durumlarda bu süre birkaç ayla sınırlı iken bazı durumlarda bir-iki yıl olabilmektedir. Nitekim yine Fransız Danıştay'ı bir davada 22 aylık süreyi içinde bulunulan somut koşullar dikkate alındığında 'makul bir süre' olarak değerlendirmiştir.

23. Uyuşmazlık konusu 657 sayılı Kanun'un Ek 43 üncü maddesinin 29/01/2016 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilerek yasalaştığı, Mülga Devlet Personel Başkanlığının 2016 yılında ilgili kamu kurumlarından Yönetmelik taslağına esas olmak üzere görüş talebinde bulunduğu, Kurumumuza yapılan başvurularda uyuşmazlık konusuna ilişkin çeşitli Bakanlıklardan görüş istendiği ve Gönderme Kararları verildiği, Cumhurbaşkanlığı tarafından Kurumumuza yönetmelik taslağı başlatıldığına ilişkin bilgi verilmesi üzerine 2019 yılında uyuşmazlık konusuna ilişkin Dostane Çözüm Kararı verildiği; ancak 2022 yılı itibarıyla söz konusu Kanun maddesinin uygulanmasına ilişkin Yönetmelik bulunmadığı gerekçesiyle kamu personelinin söz konusu haktan faydalandırılmadığı anlaşılmaktadır.

24. Konuyla ilgili Kurumumuzun 2022/10312 numaralı Tavsiye kararı da dikkate alınarak yapılan inceleme ve değerlendirme neticesinde; 657 sayılı Kanun'un Ek 43 üncü maddesiyle doğum yapan memura, çocuğu ilköğretim çağına başlayana kadar yarı zamanlı çalışma imkânının getirildiği, söz konusu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek konusunda Cumhurbaşkanının yetkili olduğu, başvuranın talebinin idare tarafından 'maddenin uygulanmasına ilişkin düzenleyici işlem yapılmadığı' gerekçesiyle reddedildiği, başvuranın Kanunda aranan şartları taşıdığı konusunda ihtilaf bulunmadığı, idare tarafından düzenleyici işlemin yapılması için çalışmalar başlatıldığı ancak yedi yıllık süreçte düzenleyici işlemin yürürlüğe girmediği ve kamu personelinin bu haktan faydalandırılmadığı, mezkûr Kanun maddesi ile çocuğun anne-babasına en çok ihtiyacı olan bu dönemde ebeveynlerin çocuklarıyla daha çok kişisel bağ kurmasının amaçlandığı, yine Kanun ile genel çerçevenin çizmekle yetinilmediği ve yarı zamanla çalışmaya başlayan memurun normal zamanlı çalışmaya dönebileceği zamanın, mali ve sosyal haklarına ilişkin ödemeler ile fiili çalışmaya bağlı ödemelerin ne suretle yapılacağı, derece ve kademe ilerlemesine ilişkin usullerin ve çalışma saatlerinin belirlenmesine varıncaya dek izin kullandırılması halinde yapılacak işlemlerin ayrıntılı olarak düzenlendiği ve bu hakkın ne zamana kadar devam edeceğinin de ayrıca belirtildiği, aynı maddenin ikinci fıkrasında bu hakkın kullanımına ilişkin usul ve esaslar ile bu haktan yararlanamayacak memurları belirlemeye Cumhurbaşkanının yetkili olduğunun belirtilmesinin ve Cumhurbaşkanı tarafından da bu konuda düzenleme yapılmamış olmasının, uygulama usul ve esasları zaten

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

kendisi tarafından belirlenmiş olan Kanun hükmünün hayata geçirilmesine engel teşkil etmeyeceği değerlendirildiğinden; Kanunda aranan şartları taşıdığı hususunda ihtilaf bulunmayan başvuranın doğum sonrası yarı zamanlı çalışma talebinin, İdarece bu hakkın kullanımına ilişkin usul ve esasların belirlenmediği gerekçesiyle reddedilmesi yönünde tezahür eden işleminin hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

25. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirmede, şikâyet başvurusu kapsamında, idarenin, başvurana ilişkin işlemlerle ilgili bilgi ve belgeleri süresi içerisinde ve gerekçeli olarak kurumumuza gönderdiği, bu anlamda "**makul sürede karar verme**" ve "**kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi**" ilkelerine uygun hareket ettiği görülmüştür.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

26. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup **Ankara İdare Mahkemelerinde** yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle; **BAŞVURUNUN KABULÜNE,**

Başvuranın, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Ek 43 üncü maddesi kapsamında doğum sonrası yarı zamanlı çalışma imkânından faydalandırılması hususunda **ADALET BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, **ADALET BAKANLIĞI tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,**

Kararın **başvurana ve gereği için ADALET BAKANLIĞI tebliğine,**

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisi'nce karar verildi.

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.